

3.2.1999

Eva Sommestad Holten©

Libretto

MARIA PARADIS

Musik: Bo Holten

Publisher /Förlag: Edition Wilhelm Hansen

AKT I

Scene 1

FRU PARADIS: Så Maria! Pas på trinnet!

HR. PARADIS: Mesmer skulle komme straks.

FRU PARADIS: Hvad vil han da os?

HR. PARADIS: Hans ry er jo ikke hvad det engang var.

MARIA: Hvor lugter her underligt , ikke som her plejede.

HR. PARADIS: Schhh, Maria!

FRU PARADIS: Der kommer nogen.

HR. PARADIS: Det må være ham.

(Ind Mesmer, enkle høflige hilsener)

MESMER: Velkommen, Hr. hofsekretär Joseph Anton von Paradis,

HR. PARADIS: Min kone, - min datter Maria.

MESMER: Jeg kender jo godt Deres datters fortryllende evner.
Hun har i sin tid forgyldt mange selskaber i dette hus.

HR. PARADIS: Tiderne skifter, Hr. Doktor.

MESMER: Hr. von Paradis, lige ud: Skulle det ikke glæde Dem hvis jeg gav pigen synet igen?

HR. PARADIS: Nej, faktisk ikke, Doktor! Jeg mener det ville være imod Guds vilje, hans gudommelige plan!
Men jeg ved da at rygterne går om at De, Doktor Mesmer, helbreder det uhelbredelige med magisk magnetisme!

MESMER: Dyrisk magnetisme.

FRU PARADIS: Kære Joseph..!.

HR. PARADIS: Mine damer her har da også plaget mig om at få lov at prøve Deres berygtede metoder.

MESMER: Fräulein, Frue, det glæder mig. Vil De ikke fortælle mig om baggrunden for denne blindhed?

HR. PARADIS: Det er nok mere passende at **jeg** gør rede for min lille piges skæbne .

MESMER: Nå, det mener De, Hr. von Paradis. Så begynd!

HR. PARADIS: Da hun var fire år mistede hun synet.
Men ramt af denne ulykke, begyndte hun at spille så fortryllende, som er det Guds vilje at hun skal være blind!

FRU PARADIS: Fire år gammel blev hun blind af skræk! Kan det være Guds vilje?
Noget skete den nat - jeg ved ikke hvad!

HR. PARADIS: Marias blindhed har vist sig at være hendes - og vor alles - lykke.
Hun har det simpelthen godt.
Strålende karriere, og dertil 200 floriner om året fra selveste kejserinden.
Hun skulle skamme sig over at klage og græde!

FRU PARADIS: Hun er ulykkelig! Jeg har prøvet alt for at give hende synet tilbage;
Wiens bedste læger - professor Barth, hofmedicus Stoerck!
Iglær, åreladning, medikamenter - og alt til ingen nytte.

HR. PARADIS: Al denne ugudelige trods - at ville ændre skæbnens gang!
Men det er da rigtigt at disse fantasier distraherer hende,
forstyrrer hende.
Al denne tale om Dem, Doktor Mesmer!

MESMER: Nå, al den tale om mig, Hr. Paradis?

FRU PARADIS: Åh, Doktor Mesmer, vil De virkelig, med deres sælsomme kunster, prøve at kurere vores pige?

MESMER: Min frue, de forstår vel at..

HR. PARADIS: Hr. Mesmer, jeg giver efter for mine kvinders plagen.
Balancér så hendes vædsker, så at denne tåbelige melancolia forsvinder!
Men ved Gud ikke noget der forstyrrer hendes kunst!
Synet kan De alligevel intet gøre ved, Doktor.

MESMER: Så beholder jeg pigen indtil videre. En aftale.

HR. PARADIS: Beholder de hende?

MESMER: Hvad forestillede De Dem?

MARIA: Men mor..!

HR. PARADIS: Koncerterne skal gennemføres! Det er vilkårene!

MESMER: Selvfølgelig, Hr. hofsekretær, som De vil.

FRU PARADIS: Det kommer lidt pludseligt, Hr. Doktor, men tro mig - vi er meget , meget taknemmelige. Maria..?!

MESMER: Tak og farvel Frue, Hr. Hofsekretær. Denne vej ud.
(Han bukker, følger dem ud og vender sig mod Maria)
Bliv bare her min pige, vær ikke bange. Jeg er straks tilbage.

Scene 2

(Fnisen)

PIGE 1. Hallo!

PIGE 2: Hvem er du?

PIGE 1: Du ser så mærkeligt på mig?!

MARIA: Jeg ser ikke på dig, jeg kan ikke se.
Mit navn er Maria von Paradis.
Jeg venter bare her på Doktor Mesmer.

PIGE 1 + 2: Neejj, er du den blinde Maria Paradis!
Skal du også i behandling?

MARIA: Det håber jeg.

PIGE 1 + 2: Her har du eksperterne!
Vi har været det hele igennem.
(Fnisen, bliver alvorlige)

Mesmer
han er underlig
han er lidt sindssyg
det mørke rum
i haven om natten
han tager på os
over det hele
kolde våde fingre
kolde våde magneter
ind på kroppen
jeg siger ikke hvor!
og den stang!
den jernstang!
du skal passe på ham
han er underlig

(Mesmer ind, pigerne ud som blæst væk)

(Pigerne "spionerer" i resten af akten når det passer - som basis for den rygtespredning som siden fulgte)

Scene 3: Mesmer - Maria

MESMER: Nå, Fräulein von Paradis!
Kan du huske dette sted?

MARIA: Ja, duften af appelsiner.
Men her er ikke som her plejer at være.
(Mesmer trækker på skuldrene)
Denne gang skal jeg ikke give koncert.
Denne gang er jeg tvangsindlagt på dit hospital.
Hvad er meningen?

MESMER: Undskyld.
Du er jo en yndig og begavet pige...
Jeg så dig første gang fra bageste række
som det blinde vidunderbarn i Pergolesis Stabat Mater.
Jeg var dybt betaget, bevæget.

MARIA: Smuk musik, ikke?

MESMER: Jo.

MARIA: Doktor Mesmer: Vi har talt meget om Dem. Det gør alle.
Men det er mor der har plaget om at De skulle kurere mig.
Selv er jeg blevet torteret nok af de læger.

MESMER: Nå?

MARIA: Ja.

MESMER: Men du er da ikke lykkelig som blind?

MARIA: Nej, jeg er ikke lykkelig.
forlanger det ikke, forventer det ikke.
Men jeg lever, jeg har overlevet.
Det er en stor ting.

Nej , jeg er ikke lykkelig
for livet har pint mig, har pisket og plaget
Men jeg ånder, jeg fandt ilten trods alt.
Det er en stor ting.

MESMER: Jeg helbreder ikke dit legeme
jeg helbreder din sjæl
jeg leder kosmisk harmoni
fra stjernerne til dig.

For overalt breder sig et **fluidum**,
en væske eller æter af uforlignelig finhed!
Den modtager og forplanter enhver bevægelse
fra stjerner og planeter til de levende væsner.
Til dig, til dine nervespidser,
som dette fluidum med sin finhed
kan gennemtrænge.

Og når sjælen finder ro
kan du også se igen

Mærk den magnetiske kraft!
(Sætter magnet + sin jernstav i hænderne på hende)
Jorden - en stor magnet!
Hvert men'ske en magnet med poler og ækvator!

MARIA: *Jeg suges da ikke fast i dig eller din magnet som et jernstykke!*
Hvordan kan jeg så selv være en magnet?

MESMER: Nu ikke så skarpsindig Maria!
To slags magneter, to slags magnetisme !
Mineralsk / dyrisk. *(viser m. hånd på magneten/hånd på hendes bryst)*
Den sidste er ikke helt så stærk.

MARIA: Påfaldende svag, ikke? Jeg mærker intet!
Hvor er din pol? *(Prøver på Mesmer)*
Kan du bevise at den kraft virkelig er der?

MESMER: Ja, ved at helbrede dig.
Men kraften virker kun på den der tror og vil!!
Dette fluidum, denne dyriske magnetisme
kan så koncentrerer, overføres,
forstærkes - af mig;
af min stav og min glasharmonika

Som månen virker på tidevandet,
sådan virker stjerner og planeter på menneskets sjæl.

MARIA: Tror du selv på det? Og den "mineralske" magnet her? Hvad skal vi med den? *(Holder den op)*

MESMER: Du har ret - den har intet med sagen at gøre. *(får den fjernet)*
Men kuren virker kun hvis man **tror**,
og folk tror mere hvis den er der.
Det er min hånd og min stav der overfører kraften
(Viser som en tryllekunstner),
Min glasharmonika er sfærernes musik...

(Stryger jernstaven langs hendes krop, holder samtidig hånden på den modsatte side, d.v.s etablerer polerne. Bliver ved under replikskiftet)

Jeg helbreder din sjæl med musik og magnetisme...

MARIA: Der er måske en kraft?

MESMER: Selvfølgelig er der en kraft!

MARIA: Harmoni?

MESMER: Nej. Kuren **an sich** er ikke harmonisk.
Virkelig helbredelse kræver krise.

MARIA: Det har jeg ikke brug for.

MESMER: Du skal prøve. Jeg mærker at du vil.
Hver dag, hver nat skal du magnetiseres!
Haven. Nærkontakt med stjernerne.
Magnetisk vand i marmorbassinet.
Er du rede? *(Maria nikker)*

(Ud i haven)

Orkestermellemspil; behandling

*(Mesmer lukker Maria ud fra sit kammer, placerer hende ev. et "godt sted" i havestuen.
Døren til haven åben.)*

Scene 4; At se lyset.

MARIA:

Jeg kan mærke lyset,
sansede det
Det er der, det styrter imod mig
O nej! hvor det svimler !

Det må være solen!

Hvorfor ville jeg ikke se?
Jeg søgte ly i mørket,
jeg gemte mig i mørket.
Det gør børn! Skjuler deres ansigt i hænderne,
forsvinder bag mors kjole.
Jeg ville ikke se - og jeg så aldrig mere.

Hvorfor kom jeg aldrig til en have?
Indelukket i kvælende kamre,
i luft fyldt af ondskab,
i skræk for de voksnes luner.

Hvem vil se det ondes ansigt?

Å, mor - hvordan kunne du tro at jeg ville se?
Hvem vil se det ondes ansigt?

Bare være alene ved klaveret
med åbent vindue
helt alene
det ville jeg

Hvorfor kom jeg aldrig til en have?
Duftene , lydene,
her er jeg ikke bange for at se
Her vil jeg gerne se.

(Et par uger senere)

Scene 5 A: Intermezzo:

(Udføres til canzonetta'en og en variation over denne)

Aften, mørkt ude. Maria ind, går forsigtig rundt - udvikling fra lystfyldt til ubehageligt: f.x.:

*afkoder forkert ("Hvad træder jeg egentlig på ")
Vinduesglas/ åben dør, undersøger om der er glas*

*Spejlscene: Opdager sig selv i vindues/havedørsglasset.
"Det er min kjole!" Sammenligne sig selv og spejlet; tøjbevægelser
Pigerne griner i skjul, dukker frem, henter evt. et eget spejl for
at drille hende, ellers bruge vinduet:*

PIGERNE: Se hvor du vokser Maria : Oooooooooo!

(Maria skriger.)

PIGERNE: Undskyld, det var bare for sjov

(Kravler op i vindueskarm/ på chaiselong, pigerne "putter" hende.)

Scene 5 B: Mor - Maria

(Det er eftermiddag. Maria sidder halvsovende i et hjørne, Mesmer ind samtalende med moderen)

MESMER: Fru von Paradis. De kan selv se...
Jeg skal ikke forstyrre

Maria, du har besøg. Din mor. *(Ud igen)*

MARIA: Undskyld, det er forvirrende pludselig at se hvordan du ser ud, mor.
Lyset er også så stærkt .
Undskylder du at jeg tager bindet på?

FRU PARADIS: Kære Maria, kan du virkelig se?

MARIA: Ja, det er meget forvirrende , mor.

Den første person jeg så var Mesmer.
Jeg kom til at sige at han så frygtelig ud.
mor - hvor er mennesket dog et grimt væsen - de næser!
Jeg bliver bange for at de latterlige næser
skal stikke mig i øjnene!

FRU PARADIS: Hvad taler du om?! Er du ikke glad for at du kan se?

MARIA: Jeg er bare så bange og ubehageligt til mode.
Jeg går ind i ting hele tiden.
Jeg kan ikke engang ramme min tallerken.
Jeg forstår ikke hvad jeg ser!
Hvis dette bliver ved vil jeg hellere være blind.

Jeg kan heller ikke spille klaver.

FRU PARADIS: Det bliver nok bedre lille ven.
Hvordan går det ellers med Mesmer?

MARIA: Han behandler mig hele tiden,
i haven eller i sit kammer.

Hvor er far?

FRU PARADIS: Ved hoffet tror jeg. Du skal jo spille i aften. Du bliver hentet.
Men han er ikke glad for at du er her, han virker næsten bange,
Det er også noget med hans ven, doktor Stoerk.
Han er vistnok pikeret over at Mesmer har mere held en han selv
med at kurere dig.

MARIA: Ham Stoerk ville bare kurere mig for at vinde prestige.

FRU PARADIS: Nu tager vi det roligt.

MARIA: Far må da have det med klaveret at vide!
Jeg laver fejl, jeg bliver forvirret af at se tangenterne.
Men det tør du vel ikke sige!
Jeg gider heller ikke at spille mere.

FRU PARADIS: Maria!

MARIA: Du skal gå nu, mor.

(Krøller sig sammen til udgangspositionen)

(Mor ser sig omkring, finder en klokke)

(Mesmer ind, lægger et tæppe på Maria)

(Hr. Paradis kigger ind gennem havedøren, gemmer sig forskrækket når han ser Mesmer og moderen. Er lige kommet - skal være tydeligt at han ikke har hørt scenen, men han hører følgende)

FRU PARADIS: Hun er ikke helt til at kende.

MESMER: En vis nerve-turbulens kan ikke undgås

FRU PARADIS: Men hun ser !

MESMER: Selvfølgelig.

De kan gå gennem haven.

(Følger hende ud, passerer tæt på Hr. Paradis)

Scene 6: Hr. Paradis aria

HR. PARADIS:

Hun kan se!
Hun kan se?
Kan hun se!
Tager jeg fejl?
Hvordan er det muligt?
Er Mesmer alligevel...?!

Åh, nej, ..det er en fejl
hvorfor lod jeg mig dupere
hvorfor lod jeg hende blive!?

O lille Maria,
hvor bleg du dog ser ud!
(Stryger hendes kind /kysser hendes kind)

Du skal ud herfra!
Du er min pige!

Skal jeg vække hende?
Nej, det er ikke klogt!
Jeg bærer hende sovende
gennem haven...

(Kikker ud i haven)

O, nej!
Mesmer med en gæst,
de kommer herhen...

(En af de andre piger ind fra anden side , møder hans blik, ud igen)

Hvad er det jeg laver?
Dette er vanvid,
bortføre Maria
til nar for hele Wien

Hvad sker der dog med mig
hvad sker der dog med mig
jeg må ud, ud

(ud i tilfældig retning, ej ud i haven)

Scene 7: Mozart - Mesmer

(Maria sover i et hjørne, pigerne kikker i smug)

MOZART: Men hvad sker det da her - Donaus Versailles forvandlet til galehus - skøre tosser i hvert et hjørne!

MOZART: Og hvad siger din kone til alt dette?
Flygter fra stedet, men betaler stadig? Eller?

MESMER: Wolfgang - min praksis triumferer!
Med musik og dyrisk magnetisme
helbreder jeg en hvilken som helst nervelidelse
Men lægeselskaberne, akademierne,
hele Wien lægger mig pludseligt for had!
Jeg må arbejde mere og mere,
kurere flere og flere,
til alle forstår hvad jeg kan, hvad jeg ved!
Hvis bare ét akademi ville give mig en chance!

Men - når jeg nu kurerer Maria Paradis, *(viser)*
kejserindens gudbarn -
måske sker der så noget..!
Men - ikke engang du gider lytte til mine teorier!

MOZART: Paracelsus , du! O, Spiritus mundi!

MESMER: Undskyld - du er jo én af de skønne kunsters mænd.

MOZART: Nemlig! Og din nye glasharmonika ,
som der vistnok strømmer ren paracelsusk magnetisme ud af -
den interesserer mig!

MESMER: Mekanisk model! Konstrueret af min bror i ånden;
Franklin! - ham med det **elektriske** fluidum!

MOZART: Jeg komponerer noget for den!

MESMER: Når du får tid!

MOZART: Når jeg får tid! (ja,ja) *(det blev två toner extra!)*
Nu er jeg på vej ud i verden!
Paris! Concerto Spirituello, måske? Hoffet? Måske?
En anbefaling fra Dem? Måske?
Til Marie Antoinette? Måske?

MESMER: Og med gamle Leopolds øjne stift rettet
mod at få dig endelig anbragt og ansat!

MOZART: Hold op!
Med **mine** øjne stift rettet mod operaen!
At male menneskets lidenskaber, tåbeligheder, lyster -

det gode og det onde.
At kunne vise de heftigste og skrækkeligste ting,
men i musik der bliver ved med at være *musik* ,
bliver ved med at glæde - det er det jeg vil.

MESMER: Min dreng, din musik er jo mit bevis på
at vi er forbundne med stjernerne!
Beviset på at mit fluidum findes!!
Du griner af mig og driller mig.
Men jeg ved at din nervesubstans er dyppet i kosmisk harmoni,
at **spiritus mundi** strømmer fra stjernerne til dig!

Jeg kunne aldrig drømme om at nægte dig noget!
(*Mozart, reverens*)

MOZART: Jeg tror jeg vækker din lille tosse derovre i hjørnet.
Jeg har truffet hende før.

(*Mesmer ud*)

Scene 8 , Mozart - Maria

(*Mozart åbner for klavikordet, spiller for elegant at vække hende. Maria sætter sig op*)

MOZART: (Går hen og tager bindet af) Det går fint,ikke?
Undskyld Maria Paradis! Kan du huske mig?

MARIA: Ja, jeg kan, jeg kan kende din musik, Wolfgang.

MOZART: Og du kan se! - er det han troldmanden med glasharmonikan der lige har
ordnet det ?

MARIA: Troldmand er ikke ordet.

MOZART: Du rødmer.

MARIA: Hvad?

MOZART: Nå, det er den behandling! (*spiller lidt*)

Hvad med kejserinden, koncerterne?

MARIA: Far har stillet som vilkår at de **skal** gennemføres.
Jeg skal afsted idag.
Jeg har det ikke godt, jeg ved det vil gå galt.
Wolfgang! Jeg er vant til at være blind!
Jeg bliver forvirret af at se tangenterne!

MOZART: Måske er det netop mig der kan muntre dig op!

MARIA: Dit ansigt er det første jeg kan holde ud at se på.

Jeg orker ikke mere.
Jeg kan ikke mere!
Jeg vil ikke..

MOZART: ..bruge mit liv på at gøre far glad?

MARIA: Nu kan jeg se; nu kan jeg skrive,
komponere, ligesom dig!

MOZART: Det er det du vil! Det anede mig!
Os to, vi er lavet af det samme stof!

MARIA: Hvor er du sød!
Men hvad laver du egentlig her?

MOZART: Min "Onkel Franz" skal give mig en anbefaling til Paris.
Og nu rejser jeg - uden far !

MARIA: Paris!

MOZART: Concert Spirituel, Maria!
Der skal du også spille engang - så laver jeg en koncert til dig! - En
klaverkoncert.

MARIA: Hvis jeg nu nogensinde kommer til at spille ordentligt igen.

MOZART: Jeg fik et lille tema i mit hoved', mens du lå og sov:

(Spiller)

Hvordan den skal gå videre er ikke helt klart for mig, endnu....

MARIA: Men hvor er den dog fin, Wolfgang, spil den en gang til!

(Han spiller.)

MARIA: Skal du altid spille forskelligt hver gang?

MOZART: *(Nikker skælmst.)* Ja!

MARIA: Den ku' også bli' en fin sang, hør hér:

(Hun synger, han spiller.)

MARIA: Var det en mulighed?

MOZART: Måske, men lidt for forudsigeligt.

MARIA: *(Skuffet)* Nå.

MOZART: Skala nedad skal det nu være! Hvad med:

(Han spiller, hun synger med.)

Ja, ja! Og jeg har også en idé til en rondo!

(Han spiller.)

MARIA: Stamper den ikke lidt længe i B-dur, jeg synes det lidt.

MOZART: Nej,nej. Du ved, tyrolernes sange er tit på bare én akkord,

MARIA:eller to.

MOZART: Ofte er min musik bare folkemusik med fint tøj på .

MESMER *(Afbryder)*

Scene 9: Far henter til koncert

MESMER: Maria! Er du stadig her!
har du glemt at du skal afsted?

Wolfgang! Find hendes ting!

MARIA: Jeg er bange, det går galt!
Hjælp mig ud af det! Jeg vil ikke!

MESMER: Maria! Du skal vise kejserinden at du kan se!
En sensation!

MARIA: Jeg skal ikke **møde** hende, ikke **tale** med hende!
Jeg skal **spille klaver**.

MESMER: Rolig Maria!
Jeg skal nok få styr på dit spil!

(banken)

MESMER: Din far er her, tag dig sammen søde Maria!
Jeg beder dig, for min skyld!

MARIA: Min far! Så jeg skal også tvinges til at **se ham** - endnu et af disse
modbydelige ansigter!
Som om det ikke var nok med din og mors grimme næser!

*(Maria ser faderen,skriger, bakker og falder over noget, hysterisk/ lammet. Hænderne for
øjnene. Mesmer prøver at gøre noget - det kommer til at se betænkligt intimt ud.
Mozart tilbage med frakke/kappe)*

HR. PARADIS:Hvad foregår her!?

MESMER: Hun så **Dem**.

HR. PARADIS: Fingrene væk!

(Slider Maria til sig, slår hende som for at vække hende)

HR. PARADIS: De har fået pigen i balance må man sige!
Og hvad laver De her, unge herr Mozart?!
(River kappen ud af hånden på ham)

(Maria tager sig sammen, følger sin far ud som en hund i snor, ser på Mesmer, Mozart)

Orkestermellemspil/ Maria hos kejserinden.

Scene 10: Intrigerne *(Eneste scene i I. akt der ikke er hos Mesmer)*

FRU PARADIS: Hvordan kunne det dog gå så galt. Hun kan jo slet ikke spille mer'.

HR. PARADIS: Det var en skandale!!

FRU PARADIS: *(Med tårer i øjnene/hulkende)*
Åh nej, Hofmedicus Stoerk kommer herhen!

DOKTOR STOERK: Meget pinligt, **meget**, hr. von Paradis.
Har jeg ikke advaret Dem?

HR. PARADIS: Jo, hofmedicus Stoerck,
De har advaret mig mod den mand,

FRU PARADIS: Men kejserinden har vel forståelse for...

DOKTOR STOERK: Nej! Det har kejserinder ikke!
De 200 floriner om året - glem dem!
Eller lyt til mig!

HR. PARADIS: Den charlatan! Jeg har fået nok!
det er muligt hun kan se -
men hvad hjælper det
når hun selv er blevet sindssyg!
Når denne Mesmer under dække af at "kurere"
udfolder sine erotiske lyster
på en ærbar kvinde der tilhører mig.
Det svin!

DOKTOR STOERK: Og husk på: Han svælger i sladder og rygter,
han besnærer de små sjæle til at "huske" -
i hans kammer skabes løgne om os alle
Den pestbyld skal skæres og renses.

HR. PARADIS: Hun skreg at hun ville tilbage til Mesmer.
Der er hun desværre nu.

DOKTOR STOERK: Det kan bruges til vores fordel.
Er der beviser for at hun kan se?

FRU PARADIS. Din journal, Joseph, alt det jeg fortalte skrev du jo ned.
Det hun gjorde og sagde, - hvad hun så.

DOKTOR STOERK: Smid lortet ud.

FRU PARADIS: Nej! det **kan** man da ikke!

DOKTOR STOERK: Fru von Paradis. Mesmer er en farlig mand!
Dette er en krig mod svindel, umoral og lumske kræfter.
Alt er tilladt! Alle instanser er kørt i stilling!

HR. PARADIS: Rosalia - det er slut med dine eksperimenter.
Slut! Forstået? Kom, Doktor Stoerk.

(Fru Paradis løber efter)

Scene 11: Maria kommer tilbage/ Ny seance

(Maria ind, Mesmer sidder der, ser op)

MESMER: Hvordan gik det?

MARIA: Det gik ikke.
det gik overho'det ikke.

MESMER: Hvad i helvede er det du laver?!
Hvorfor blev du pludseligt bindegal?
Du ødelægger også alt for mig!

MARIA: Hvad?

MESMER: Af med skørterne! Helt ind til særken!
Nu skal du under virkelig behandling!
Nu skal vi have *krisen*,
det er den der har manglet.
Du har prøvet at snyde mig for krisen!
Du har med list forledt mig,
fordrejet min kur til behagelig erotik!
Du har snydt mig!
Uden krise og krampe
kan kroppen ikke renses!

Vil du? (Forstener hende med blikket, holder hende etc.)
Du vil!

("Suger" hende ind i kammeret)

(Mesmer fører/bærer hende ud til chaiselongen m. puder etc.jfr, spec. rum for konvulsive patienter.) Konvulsioner, hysteri, desperation. Maria kan egentlig allerede nu ikke se, jfr akt II,)

MARIA: Du lytter ikke! Jeg så det, jeg så det, så det! Fuldkommen skarpt!
LYT SÅ TIL MIG! HJÆLP MIG!

MESMER: (Messende, låser hendes arme etc.)
Det er fint, udmærket, der er krisen, ja! Udmærket,
der har vi den, ja, krisen, fint, fint..., ja!

(Banken)

Scene 12: Husransagelse (nat)

(Faderen ind, moderen efter, Mesmer holder Maria på chaiselongen hårdt fast. Maria allerede blind igen, hvilket er uigennemskueligt for os frem til sidste replik)

HR. PARADIS: Hvad sagde jeg!
Se bare, se bare!
Djævlens hule!
Giv mig barnet! *(Vifter, dirigerer, truer med sin kårde/stok)*

MARIA: *(Hysterisk)* Nej!

FRU PARADIS: *("Slås" med Mesmer, trækker i tøjet,)* Min søde Maria!

MARIA: Nej, nej, jeg vil alligevel blive her!

(Moderen taber besindelsen og begynder at slå Maria i ansigtet, at trække i håret)

MESMER: Hold op! Lad mig forklare!

HERR PARADIS: De har vistnok ikke forstået at løbet er kørt. Deres tid er ude, Doktor Mesmer.

*(De andre piger kigger fra hjørnerne)
(Pludseligt træder Stoerk frem - alt lammes.)*

DOKTOR STOERK: Ja, der må gøres en ende på dette bedrageri!

(læser højt fra skrivelse;)
På hendes majestæt kejserinde Maria Theresias ordre,
som formand for det østrigske medicinalvæsen,
på vegne af hans velærværdighed kardinal Migazzi
og - Sædlighedskommissionen! -
anklager jeg hermed den tyske statsborger
- **og charlatan!** -
Friedrich Anton Mesmer for:
Udbredelse af vranglære
kvaksalveri,
utugt og kønslig kriminalitet.

(Mesmer giver slip på Maria, der nu står alene midt på scenen)

(Stoerk hånlér triumferende, overstadigt)

DOKTOR STOERK: Nå, her har vi vistnok en mesmeriseret potte!? Ha, ha!
Kan De finde noget morsomt, von Paradis?! Ha, ha!
Nå, der har vi flere fortabte piger!

(Mesmer trækker sig sagte baglæns mod havedøren)

DOKTOR STOERK: Von Paradis! Grib ham! Han er arresteret!
Udvist af landet!

(Kaos, nogen græder, nogen afreagerer sine følelser på hvad som helst)

MARIA: *(Stille, alene mit i kauset)*
Tag min hånd ! Kan nogen ikke hjælpe mig!
Jeg kan ikke se noget!

(Gemmer hovedet i hænderne)

AKT II

Scene 13. Koncert / Concert Spirituel, Paris

Ouverture: Finalen af et eller andet klaverstykke

Applause, jubel

Marias Mor bag scenen, Riedinger og Maria dukker op

RIEDINGER: Ind igen, vi må have et ekstranummer!

MARIA: Jeg tager Siciliennen, ikk?

FRU PARADIS: Og dronningen er her! Maria! Åh, Maria!
(Obs! Bo har kommet til at ændre til "kejserinde")

RIEDINGER: Ups, pas på!

(Ind igen til et sted hvor vi kan se hende.Fremfører Siciliennen som en virkelig primadonna)

(Riedinger sniger sig tilbage ved siden af mor, de lytter andæktig, betaget)

RIEDINGER: Hun er godt nok træt.
Bare hun nu kan holde hele vejen.

FRU PARADIS: Min lille pige synger i Paris ...*(græder af bevægelse)*

RIEDINGER: Le Gros så begejstret ud.
I morgen skriver vi kontrakt på hele saisonen, tro mig!

FRU PARADIS: Aj, den sløjfe er gået op...

RIEDINGER: Nu kommer det høje Hun er selv ude om det!
Det stykke har hun virkelig fået skruet godt sammen!

(Applaus fra det rigtige publikum?!)

Scene 14, Mesmer i Paris

Maria ud, udmattet, serviceret af Riedinger, Moderen farer rundt.

MOR: Åh, Maria!

RIEDINGER: Det gik jo fint.

MARIA: Ja, det gjorde.
Å nej! Skynd dig Riedinger! *(Han løsner tøjet etc.)*

RIEDINGER: Jeg kan ikke trylle!
Hvor fanden har de stillet æsken?

MARIA: *(Får skiftet sko)* Det var på tide!

FRANSK TJENERINDE: Mademoiselle; *(Hvisker).*

(Mesmer ind. Helt stille, moderen stirrer.)

MOR: Men det er jo Dem, Doktor

MARIA: Du overrasker. Hvad vil du os?

MESMER: Tak for koncerten, Maria.
Dejligt også at høre dig synge.
Den gang med Pergolesi, du ved.

(Riedinger vinker til moderen at de skal gå)

MARIA: Nej Riedinger, bliv her! Mor, du kan gå !

MESMER: Men hvorfor spiller du al denne kedelige Kozeluch!
Hvor er koncerten Wolfgang lovede dig til Paris?

Nå det vil du ikke svare på?

MARIA: Spille Kozeluch - det er taktik, realpolitik!
Livet drejer sig om sådan noget, det burde **du** da vide.

MESMER: Og hvem er så den unge mand derovre, om jeg må spørge??

MARIA: Den unge mand hedder Johann Riedinger,
han assisterer mig med forskellige ting...

MESMER: Alle disse spøgelse fra Wien!
Den der åndsvage Salieri fik jeg også lige smidt ud.

MARIA: Har du smidt Salieri ud?!
Jeg er målløs.
Herr Salieri er tilfældigvis i Paris.
Han er min lærer, han er min ven,
Han vil gerne eskortere mig rundt her i byen!
Doktor! : Du ejer mig ikke - mere!

MESMER: Undskyld mig, Maria!
Jeg opfører mig forfærdligt.

MARIA; Det må man sige.

MESMER: Men jeg er et ulykkeligt og jaget menneske,
min verden er sunket i grus.
Jeg har brug for din hjælp!

Lige da jeg kom til Paris
kom jeg til at prale af din helbredelse.
Og pludseligt, *nu* , i det øjeblik alle er efter mig,
dukker du op ,
og der annonceres over hele Paris om "den blinde clavecinist"
Fortæl at jeg faktisk **har** kureret dig engang!
Din opdukken kan slå det sidste søm i min kiste!
Det sidste søm!

MARIA: Du har brugt mig som reklame!
Og det lykkedes vist bedre end i Wien!
Vi hører jo alle om din ufattelige succes i Paris' saloner!.
Hører om alle de fine franske damer der flokkes omkring
dine gamle magnetiske baljer:
" Paris damer besatte, fortryllede og dejligt ophidsede
af Mesmers dyriske magnetisme".

MESMER: Det er slut!
Ikke med ét hurtigt slag som i Wien,
men ved en langsom og udspekuleret åndelig tortur -
nemlig **undersøgelseskommissioner**. Flere.

Og hvem leder heksejagten?!
Min egen Benjamin Franklin!
Franklin med glasharmonikaen og de elektriske vædsker!
Min bror i ånden...
Og som sin højre hånd har han valgt den der hæslige Guilloutin.

MARIA: Og hvad sig'r Franklins kommission?

MESMER: At der ikke findes noget fluidum,
at eksistensen af dyrisk magnetisme ikke kan bevises!

MARIA: Og hvad tænker du så?

MESMER: *(Hvisker)* Maria!
Du må aldrig sige det til nogen! - men jeg tror faktisk han har ret...
Ikke engang Mozarts musik er jo et **bevis** på at vi er forbundne med
stjernerne, bare et **indicium**...

MARIA: *(Pludselig rasende)* Nu må du holde op!
Du tror han har ret! Men tag så konsekvenserne!
Din besættelse af det fluidum har gjort dig blind ,
har drevet dig i fordærv!
Du så intet andet! Du så heller aldrig mig!

Mesmer! Du kunne ikke hjælpe mig.
Jeg kan heller ikke hjælpe dig.

Farvel.

Scene 15: Maria-Riedinger

RIEDINGER: Undskyld Fräulein Paradis, hvorfor lukkede du den galning ind?

MARIA: Du spørger dumt.
Kunne du ikke gætte hvem det var?!
Doktor Anton Mesmer fra Wien.

RIEDINGER: Ham!

MARIA: Du kender i hvert fald rygterne om os,
kan jeg mærke.

RIEDINGER: Jeg siger ikke at jeg tror på dem!

MARIA: Det skulle du måske gøre.

RIEDINGER: Ham! Jeg troede det var dig og Mozart.

MARIA: Det troede du nemlig.
Jalousi kan ikke skjules!

Men Mozart var bare noget andet.
Du bliver aldrig min Mozart - du er ikke begavet nok.

RIEDINGER: Mødet i Salzburg på vej hertil - du skjuler noget!

MARIA: Jeg ville bare ikke indrømme over for dig
at han nærmest havde glemt mig.
Det var alligevel for pinligt, Riedinger!

Jeg blev både knust af skuffelse og igen inspireret.
Vi talte opera.
Og han lovede endnu en gang en klaverkoncert,
- men den er her ikke!

Det her kan du aldrig forstå!
Kun den der har oplevet det **jeg** har oplevet,
kan forstå storheden i sådan en person!
Mozart er et menneske som giver af hele sit hjerte
uden at være spor beregnende!

RIEDINGER: Er du ikke lidt naiv nu, Maria?
Han vil da bare bruge dig til at lancere sin egen musik i Paris!

MARIA: Prøver du at bagtale ham?
Jeg forbyder dig at berøve mig mine sidste illusioner!

Riedinger! Du bliver aldrig min Mozart.
Men du er god nok.

RIEDINGER: Du mener at du kan bruge mig?

MARIA: Ja, det er det du vil, ikke?

Nu skal du lytte:

Tre mænd blev min skæbne -
du er ikke én af dem

Tre mænd har jeg set
med mine egne øjne.
Der var Mozart!
De andre to ville jeg glemme,
slette fra mit liv.
Men jeg kan ikke.
Jeg kan ikke.

Mozart fik mig til at forstå og bruge musikken,
som hævet over livets smålighed og smuds.
Men i aften, i aften
da Mesmer,
dette genfærd fra fortiden,
indhentede mig,
fornemmede jeg en drift mod at gøre stik modsat.

Ikke at hæve mig op over noget som helst,
men at sænke mig ned
i mit eget sørgelige, snavsede liv

RIEDINGER: Komponere om dig selv ,
- du må være blevet gal

MARIA: Jeg må betvinge hukommelsens rædsler -

Jeg håber du iagttog denne Mesmer nøje i aften.
Resten skal jeg nok fortælle.
Et lille intermezzo. Du skriver teksten.

RIEDINGER. Mig?

MARIA. Vær ikke bange!
Jeg taler bare om at skrive.

Dette er noget mellem os to.
Du som den eneste får det hele at vide.
Du er alligevel blevet én af mændene i mit liv.
Du er her, og jeg har brug for dig.

(Direkte klip til opera-intermezzoet)

Scene 16. Maria Paradis' opera-intermezzo

*Riedinger/FORTÆLLER. Maria selv + barn spiller MARIA.
Herr og Fru Paradis og Mesmer optræder i teaterversionerne FAR, MOR og MESMER.
Resten af operaen udspilles i et psykologisk rum.*

FORTÆLLER: *(Mel. M. Paradis; regnormen)*

Det var som i et eventyr
med hoffets pomp og pragt;
en blind ,uskyldig pige
en bange lille pige
i onde voksnes magt.

Ser den lille Maria alene i hofdragt. Voksne Maria ser på.

Maria som barn ved hoffet

*Maria som barn, Far og Mor ind i hofklæder.
Tager Marias hånd, hun stritter pludselig imod.
Far bliver rasende, fortryder:
Mor undlader at agere, kigger efter dronningen, ordner sit tøj:*

FAR: For pokker, unge.
Tænk på hvad det betyder for os

DUET: FAR: Det er dig, det er du ,
dig, dig ,det er du Maria
hvis ikke du,
det er din skyld,
det hviler på dine skuldrer
hvis ikke du

MOR: Tænk at jeg , jeg,
her står jeg
snart, åh snart
tænk at jeg!
Min lille pige!

FAR: Forstået?
Min lille fugl!
kom nu lille lærke!
Tag fars hånd!

Kejserinde i det fjerne: De skrider op mod hende. Hun løfter op og kysser Maria.

KEJSERINDEN: Min øjesten, min lærke
mit lille blinde gudbarn
to hundrede floriner
om året vil vi give
på betingelse af
at du indfrier vores
umådeligt
store forventninger
Mit barn!
Talent forpligter!

*Overgår direkte i **Pergolesi**:*

*Voksne Maria ser på ,til hun selv går ind på scenen og vi flytter os ca. ti år frem :
Overgår i at den halvvoksne Maria spiller og synger Pergolesi/ d.v.s. voksne Maria
begynder at agere. Mesmer ser til på lang afstand:*

Kejserinden i duet m. Marias Pergolesi:

KEJSERINDEN: Godt Maria,
men du kan da bedre end det.
Du må arbejde hårdere
mere, hårdere, mere!

*Overgår i terzet Maria (Pergolesi)/Kejserinden/ Faderen (som snakker efter)
Mesmer iakttager stadig.*

KEJSERINDEN/FAR: Vist kan du bedre.
Du må arbejde hårdere,
mere, hårdere, mere! -
for at indfrie vores umådeligt
stor forventninger!
Tohundrede floriner!

*Pergolesi overgår i **mareridt** - lys /orkester:*

*Klip til næste scene; (Maria spiller sin egen sang, har det rart alene med klaveret.
Riedinger begynder at fortælle til sangen.)*

Scene 17. Operaintermezzo, behandling 1

Klip fra mareridt til denne scene;

Scenisk: *Morgenlys gennem vinduet; Maria spiller sin egen sang, Riedinger begynder at fortælle til sangen.*

RIEDINGER/ fortæller: *(mel. Maria Paradis; Wohl und immer wohl)*

Blot din musik ku' holde onde tanker væk
tavse nætter stank af angst og skræk
der hvor ondskabens klamme hænder
holdt dig i sit kvælertag, i sit
kvælertag, i sit kvælertag
druknende i angst og skræk
intet kunne holde ondskaben væk
druknende i angst og skræk

Scenisk: *vers 2 og videre i orkesterafsnit:: Mesmer (i hjemmetøj) forbereder behandling; magnetiserer forskellige ting. etc. Henter Maria ved klaveret. (Svarer til de behandlingen i akt 1 da hun kommer til at se, og som er en slags kærlighedsaffære med Mesmer "Behandling 1")*

Men den troldmand krydsede din vej
tilbød sig at hjælpe dig
Herre over dunkle strømme
stjal sig ind i dine drømme
Troldmand med magt over nerver og krop
alle hemmelige sår skar han op
troldmand med magt over nerver og krop
alle hemmelige sår skar han op

Scenisk: *Fortsætter i nærmest erotisk behandlingsscene, men med tøj på; Hypnose, stav/hænder. Glasharmonikalyd.*

Scenen profaneres undervejs af fnisende/ jaloux hekse-lignende piger:

PIGER: Aj, ser du,
ohoooo
nå,nå.nå!
det skal vist være noget særlig med hende
' hun bilder sig noget ind
den lille lumske rotte

Pigerne fornemmer at de opdages - løber, men er stadig nærværende i periferien.

Hun ser for første gang: *Mesmer holder lys op; hun blændes, ser Mesmer, mærker på hans næse (komisk/ modbydeligt) . Lyset for stærkt/ blænder hende - hun får bind for øjnene.*

SCENE 17 B Terzet og sekstet At se og samtidig/dermed forkastes

(Scenen indholder i et koncentrat følgende:

HUN SER; men det eneste positive er Mozart.

Hun får chocket over at se faderens ansigt;

Samtidig forvirrer synet så hun ikke kan spille klaver , og hendes helbredelse gør ikke succes ved hoffet - dermed forkastes hun af alle som betyder noget for hende: Faderen, Moderen, Kejsrerinden, og Mesmer.)

(Scenisk f.x. surrealistisk lys med skygger,;teatralsk.)

Maria står med bind for øjnene sammen med Mesmer ;

Mozart ind, tager bindet af. Hun ser ham - det er noget smukt, lykkeligt

Mesmer som en triumferende troldmand:

MOZART: Og du kan se!
Vi to vi er lavet af det samme stof!
Ja, jeg kan hjælpe dig med det symfoniske!
Men det må du i gang med:
Skriv en serenade!

MARIA: Nu kan jeg se; nu kan jeg skrive
- komponere ligesom dig!
Jeg vil komponere mere, - skrive sange
- måske kan du hjælpe mig
Ja, det med det store orkester
har jeg aldrig turdet gå i kast med.
Åh, Wolfgang, åh hvor er det godt jeg kender dig.

MESMER: Jeg helbreder hvad som helst!
Simpelt hen hvadsomhelst
Ingen helbredelse er mig fremmed
Musikken forbinder os med stjernerne!
Jeg kurerer alting for musikken forbinder os
med stjernerne!

Faderen, moderen ind . Samtidig ser man kejserinden nærme sig bagfra, gennem glasdørene .Faderen rykker rent fysisk Maria fra Mozart; Ser faderen,

FAR. Kom, kom Maria, du tilhører mig, Maria.

MARIA: *(Bakker, skriger)* Åh, nej, nej!

MARIA: Jeg vil ikke mere
jag kan ikke mere
jeg er så bange
jeg vil hellere være blind

FAR: Det er dig, det er du ,
dig, dig ,det er du Maria
hvis ikke du,
det er din skyld,
det hviler på dine skuldrer

MOR: Min lille pige!
Kan du virkelig se?
Nu tager vi det bare roligt!
Er du ikke glad for at du kan se?

MESMER: Se kejserinde, se min triumf!
Jeg har overtrumpfet alle hoffets læger!
Jeg helbreder hvad som helst
med musik og dyrisk magnetisme!

MOZART: Måske er det netop mig der kan muntre dig op!
Vi to er lavet af det samme stof
du kan komponere - som mig

KEJSERINDEN: Mit barn!
Talent forpligter!

Maria til klaveret:

FAR: Spil for helvede!

KEJSERINDEN: Barn! Du driller mig, du håner mig, du trodser mig!

MOR/FAR/MESMER: Hvad laver du Maria!

MARIA: Men jeg forstår ikke hvad jeg ser!

*Faderen sindsyg af vrede, "kaster" hende tilbage til Mesmer som er lige vred.
Mozart "glider ud", Kejserinde, faderen, Moderen vender decideret om; exit bagud.
(i hvert fald kejserinden gennem glasdøren)*

Scene 18: Opera; slutning.

Mesmer og Maria alene tilbage

Behandling 2 = behandlingen / seancen i akt I scene 11

MESMER: Nu skal du behandles, nu skal du virkelig behandles!

*Mesmer à la Freud. Strygninger, "magi", voldsomt. Hypnotiserer med stearinlys / hænder/
reflekterende ting.*

MESMER: (*Rasende, aggressiv*)

Hvorfor blev du ude af dig selv da du så din far
Hvorfor blev du ude af dig selv da du så din far
Hvorfor blev du ude af dig selv da du så din fars ansigt

Billedet af barndomstraumaet træder frem: Barnet græder stille, og man ser faderen nærme sig

Duet: MARIA: (I hysteri/krampe/ konvulsioner. Mesmer holder hende fast.)
SER DU IKKE! SER DU IKKE! LYT SÅ TIL MIG!

MESMER: Udmærket, udmærket,
der er krisen, udmærket!

Fadern bøjer sig over barnet

FAR: Så lille Maria!

Barnet bliver ikke beroliget men i stedet for rædslesslagen og skriger desperat

MARIA: NEEEEEEEEEEJ! (Sang + barneskrig)

MARIA: MEN HJÆLP MIG MESMER. MESMER! GØR DOG NOGET, HJÆLP MIG.....

Vil slide sig løs og løbe hen, men holdes fast af Mesmer..

FADEREN: (Ude af sig selv af skuffelse og forurettelse)
DU SKAL IKKE SKRIGE MIN LILLE MARIA!

*Faderen tager sin store hånd og maser den over mun, næse og øjne, og trykker langsomt kvælende. I roterende svimlende lys går scenen i sort / Blindhed.
(D.v.s. når hun genoplever dette bliver hun blind igen)*

Maria synger i mørket akkompagneret af ét instrument)

MARIA: (Mel. Maria Paradis: Ich war ein kleines Würmchen)

Jeg er en lille regnorm
der graver i løv og muld;
der oppe, højt mod himlen
i lysets stærke svimlen
der glimter druens guld.
Jeg valgte at leve som regnorm
begravet i løv og muld.